

Коли карета швидкої допомоги зупинилася перед входом лікувального закладу, вечірнє небо вибухнуло громом. Гуркіт розбудив віконні шиби, що мирно спочивали в старих дерев'яних рамах; позганяв з ліній електропередач птахів, які облюбували це місце для спозирань за подвір'ям шпиталю, яким час від часу прогулювалися збідовані люди з однаково сірими обличчями. Хмари згущалися над психлікарнею і її пацієнтами.

Із пташиного пункту спостереження добре проглядалось, як з водійського місця машини вискочив моторний чоловік і поспішив до задніх дверей, аби встигнути передати «вантаж» до початку зливи. Укотре заgrimіло. Блискавиці залили світлом фасад будівлі саме в той момент, коли на її порозі з'явилася Постать у білому.

Зклопотаний водій звернувся в п'тьму коридору, підганяючи свого візаві швидше зреагувати на його прохання.

— Ну ж бо, годі вирячатися в небо! Забирайте цього скаженого і чорт із ним!

Нарешті Постать перетнула поріг лікарні й набула рис художого чоловіка з вузькими щілинами замість очей. Наступної секунди в неї прорізався тонкий голос, схожий на писк:

— Шрек на щитовій застряг. Запобіжники в грозу стріляють, — пояснив кощавий і запитав: — Що за клієнт?

— Шукав у церкві захисту від приви́ду. Що цікаво, у водолазному костюмі! — водій кахикнув, ховаючи в піднесеному кулаці сміх, який виривався з грудей, щойно згадував причину шпиталізації свого пасажира. — Накачали снодійним — і до вас.

— За адресою, — констатував санітар у білому й додав: — Зараз усе буде.

Водій безсило махнув рукою. Він сперся на машину й поліз до кишені по цигарки, аж раптом з'явилося світло, повернувши йому надію на швидке розв'язання проблеми, що й досі була в кузові його автомобіля.

— Щасливчик, — констатував санітар, демонструючи в щойно відновленому електроосвітленні своє страшенно худе обличчя.

— У сорочці народився, — відказав водій, наступної миті вже шкодуючи про свою репліку. Справа в тім, що її заперечив напарник худющого санітара, могутня статура якого з'явилася на порозі й прокоментувала слова водія:

— Жаль, що не в гамівній.

Автор жарту мав неабиякий бас і кремезну статуру, здатну повністю перекрити вхід до клініки. Його худий товариш голосно розсміявся, потураючи дотепності колеги.

Велетня прозивали Шреком. Як і його напарник, він був у білому халаті, на тлі якого шкіра і справді віддавала зелено-яблучним відтінком, як у мультиплікаційного героя. Ці двоє працювали в психлікарні санітарами й підпорядковувалися лиш одному начальникові, який вершив долі всіх пацієнтів, включно з новоприбулими.

Град, що посипав з неба кришталевим бісером, підігнав чоловіків заходитися коло непритомного пацієнта. Водій скочив у кузов — і під його вагою машина захиталася на стареньких ресорах. Кілька разів гойднувшись, із кузова «вистрибнув» край нош, до яких було прив'язане людське тіло, укрите білим простирадлом.

— Давай хутчіш! Чого ти там шпортаєшся? — підганяв водія Шрек, не забуваючи про напарника. — Чахлий, бери в ногах, я голову перехоплю.

Шрек допоміг напарнику вийняти ноші, а відтак перебрав естафету у водія — пацієнт опинився в «надійних» руках.

Водій мерщій попрощався й сів у машину. Посигналивши наостанок, він виїхав з території лікарні, щасливий припинити спілкування з працівниками психушки. Санітари ж поквапилися з новоспеченим пацієнтом у коридор.

У руках дужих чоловіків, звиклих щодня таскати схожі вантажі, ноші маятником розгойдувалися назад-уперед. Вони пропливали над лінолеумом з ромбуватим візерунком, пливли між чистих, охайних стін і під акуратно вибіленою стелею. Їхній пасажир жодним чином не реагував на хитання свого човника, аж поки ноші не пришвартували коло обшарпані хвіртки, звареної із заржавілої арматури.

Простираadlo з'їхало з лежачого тіла, продемонструвавши санітарам гідрокостюм — основу вбрання їхнього підопічного — і коротку стрижку, що відкривала засмагле чоло. Санітари перезирнулися.

— Ти ба, воділа не обдурич, — здивувався Чахлий.

— Ти про що? — перепитав Шрек, дістаючи з білого халата в'язку ключів.

— Виявляється, цей придурок шукав у церкві порятунку від привида... у водолазному костюмі.

Від подиву Шрек присвиснув, глипнувши на об'єкт їхньої розмови.

— Ще той екземпляр, — констатував він.

— Ага. Давай його на «Аляску», у декотрих наших палахах лампочки погоріли — не будемо ж навпомацки його оформляти.

Шрек усе ще порпався в замку, коли їхня ноша трішки ожилилася й повернулася обличчям до світла. Ні зрілість, ані тим паче старість ще не встигли як слід його торкнутися, проте невидимий скульптор уже закарбував на цьому обличчі гримасу болю і страху.

Підхопивши вантаж, санітари чкурнули в темний закуток, зачинивши за собою хвіртку. Вони почимчикували в ту частину шпиталю, яку поза очі називали «Аляскою». Промандрувавши темним перешийком, трійця опинилася в коридорі, який різюче контрастував з вестибюлем головного корпусу лікарні.

Замість рівно постеленого ламінату, під ногами з'явився дірявий лінолеум. Білі стіни були заплямовані масними слідами від людських долонь, кров'ю і ще бозна-чим. У голих

лампочках ввижались шибеники, що садинок звисали на сплавленій проводці під самісінькою стелею, яка давно потребувала побілення. Та найгіршою вадою цього приміщення був ядучий кислотний сопух, що в'ївся в стіни, і його не годен витіснити звідси найлютіший протяг.

На жодного з трьох учасників цієї ходи такі зміни не справили враження: пацієнт іще досі був непритомний, а санітари внаслідок своєї роботи тут стали надміру черствими до умов, у яких лікувалися пацієнти.

Мовчанку перервав Чахлий:

— Шреку, а ти у відпустку йдеш? Відпочинок тобі б не завадив.

— Не хочу, — коротко обізвався той.

— Ти вже спам'ятався б. Півроку все ж таки минуло...

— Замокни, — обірвав Шрек напарника.

Не помічаючи роздратованості в голосі товариша, Чахлий і далі торочив своє:

— Не переймайся, я тебе розумію і Павлович теж. Втратити малого не просто. А особисто мене хата грузить: діти, жінка, теща, а тут, хоч психи, проте як рідні. Куди його?

— Давай у тринадцяту.

— Не пощастило, — вичавив із себе посмішку Чахлий і рушив до згаданої палати, повертаючись подумки до власних проблем, що, на його думку, обтяжували йому життя не гірше, аніж оцим бідолахам, ув'язненим у психлікарні.

Як приймак у чужій сім'ї, він ніколи не мав права голосу. Будь-які побутові чи родинні питання вирішували без його участі. Купівля холодильника чи телевізора, поїздка на дачу й вибір спіднички для меншої доньки, ба навіть перегорілу лампочку замінював сусід-алкоголік на особисте прохання тещі та з її обов'язковою критикою бездарного зятя. Останнє вельми гнітило Чахлого. Він терпіти не міг косих поглядів стареньких бабусь — тещиних колежанок, що обов'язково перемивали йому кісточки за першої-ліпшої нагоди.

Дружину він теж розлюбив. Від офіційного розлучення стримували навіть не діти, а можливість мати прихисток

у психлікарні, де він ховався від зовнішнього світу, під патронатом шефа відчуваючи себе вершителем людських долі.

Санітар отямився перед палатою.

— Шреку, ми цього психа так і залишимо в костюмі?

— Ні, звісно.

— Гаразд, у палаті роздягнемо, — запропонував худий.

— Ворушися, — підострожив товариша Шрек.

Він, як і його напарник, мав свої причини працювати в цьому дурдомі, основна з яких полягала в цілковитій самотності відтоді, як рідний син відійшов у вічність. Убитий чумою 20-го століття через інфіковану голку товариша, він і далі жив у пам'яті батька, викликаючи в того тяжкий смуток. Аби не опинитися на ношах замість чергового пацієнта, Шрек повністю віддавався роботі.

## 2

У палаті номер тринадцять, інтер'єр якої продовжував «найкращі» традиції аварійних приміщень «Аляски», настав ранок.

Сонячне проміння косими лініями заливало приміщення крізь велике й брудне вікно. Пацієнти з розмаїтими діагнозами прокидалися один по одному. Ніхто не квапився покидати ліжка заради сніданку чи ранкових процедур, а тим паче балачок. Усі як один виходили зі сплячого режиму через ліниві потягування й затяжні позіхання. Зненацька цю ідилію порушив новоприбулець. Він рвучко схопився з ліжка і, закликаючи в сидячій позі, перелякано глипнув на заґратоване вікно, двері та незнайомих йому людей.

Змученим лікарняними правилами пацієнтам така активність видалася надто дивною. Хлопчина зі слідами наркологічного минулого на венах витріщився на нового сусіда й застережливо промовив:

— Друже, я б тобі не радив так смикатися. Тут усі миролюбно налаштовані.

Новенький зігнував рекомендації сусіда. Він більше переймався власними проблемами, тому взявсь обмацувати своє

тіло, на якому бракувало гідрокостюма. Розвинуті дельти, наслідок постійних занурень і тривалих запливів, додавали його статури величі та грізності. Руки були довжелезні, наче призначені молотити морську воду, а засмагла шкіра гармоніювала з піском і блакитним небом, постійними супутниками цього чоловіка в роботі. Усе в ньому здавалося досконалим і естетичним! Окрім погляду, якому безсоромно бракувало рішучості.

— Речам пацієнтів тут властиве безслідне зникнення. Не переймайся, свого костюма ти вже не побачиш. Звикай, — закінчив пояснювати Міхаель (саме так звали сусіда, що радив не сіпатися).

Новак усе ще не видав жодного звуку, вбирав кожне слово Міхаеля, який, не зволікаючи, розвідував причини його шпиталізації.

— Ти косиш чи реально дахом з'їхав? — поцікавився Міхаель і, не діставши жодної відповіді, розвернувся до нього спиною.

Щойно цікавість надокучливого сусіда згасла, Водолаз — так охрестили новоприбулого санітари — вдруге придивився до умов і пацієнтів, що оточували його в палаті.

Найперше його погляд упав на «співмешканця» палати — старого Григорія.

Той мовчки спостерігав за розмовою в «одні ворота» та без упину вертів у руках аркуш паперу, який від таких маніпуляцій набув «беушного» вигляду. Вловивши на собі чужий позірк, Григорій знітився й відвернувся до вікна.

Від старого так само відвернулась доля, закинувши його в застінки психіатричного шпиталю. Мізерний, на вигляд цілком беззахисний чоловік годився в батьки Водолазу, проте дози галоперидолу, якими бомбили діагностований йому синдром Туретта, значно зістарили його. Шкіра Григорія частогусто свербіла, змушуючи його роздирати епідерміс до крові. Місця загоєних ранок вкривалися струпами. Це додавало чоловікові кілька зайвих літ, роблячи його схожим на дідугана.

Свіженький вітерець пройшовся торсом Водолаза. Він прокрався в шпарину ледь прочинених дверей, з якої хтось позирав у тринадцяту палату. Тишком-нишком підглядач відчинив

двері, вступив у приміщення і, глипнувши скося на пусте ліжко біля входу, пожвавішав. «Смерть буржуазним капіталістам!» — вигукнув він і закликав усіх до ранкової зарядки.

— Війна з Америкою не за горами, тому партія хвилюється за ваше здоров'я! Отож ранкова зарядка, товариші! Ноги на ширину плечей, руки на талії, й починаємо кругові рухи за годинниковою стрілкою. Раз, два, три, чотири — раз, два, три, чотири...

Позапланові ранкові процедури нікого, крім товариша Фіделя — прихильника соціалістичних поглядів та острова Свободи, — не цікавили, і Міхаель забажав пояснити це порушнику ранкової тишини:

— Слухай, Фіделю, чи як тебе там: ковбаси по два двадцять уже ніколи не буде! Тож забирайся геть і не діставай нас — весна на дворі, нам кохання хочеться!

З ліжка, розташованого навпроти автора цих полум'яних слів, оживився ще один пацієнт. З довгою бородою і в круглих окулярах, цей «хіпі у відставці» нагадував пізнього Джона Леннона. Проте справжньої схожості з лідером ліверпульської четвірки йому надавав голос.

За цей талант пацієнта назвали Бемолем, і він залюбки користався ним за першої-ліпшої нагоди.

Весна, весна, весна прийде;  
Весна, весна, весна вгамує;  
Весна, весна, весна — прийде;  
Весна, весна, весна, весна...<sup>1</sup>

За мікрофон Бемолю слугувала скручена газета, і він вправно кричав у неї, розносячи палатою свій голос. Новоприбулець не зводив із трійці очей, спостерігаючи за божевільною мізансценою, яка спліталася з фізичного виховання, вокального соло й коментарів Міхаеля. Останній заходився представляти Водолазу основних персонажів вистави. Спочатку він кивнув на Фіделя:

---

<sup>1</sup> Пісня «Весна» гурту «Воплі Відоплясова». (Тут і далі прим. ред., якщо не вказано інше.)

— Ця потвора, у минулому активний член партії, усе жаліє за Союзом, першотравневими демонстраціями, а найбільше — за службовим становищем. А ось наша гордість, — Міхаель вказав на розспіваного Бемоля. — Голос мов у Леннона, а талант наче в Коперфільда — до будь-якої репліки може пісню дібрати.

Під час власного представлення Бемоль «підкрутив» звук і прикінцеве «буй-буй-буй-бу-бу-бу-бу-буй» залило всю палату. Міхаель притих, насолоджуючись виступом товариша.

На порозі палати з'явився молодий хлопець спортивної зовнішності. Зелена піжаму напинали міцні м'язи, голова трималась на масивній шиї, а долоні, затиснуті в кулаки, рвалися до бою. Його вигляд усе ще наводив жах, тому Фідель знітився й притиснувся до чужого ліжка. Повітря між ними наелектризувалось, але обстановку розрядив Чахлий, матеріалізувавшись із коридорної гущі на гамір пацієнтів і перервавши ранковий обхід, яким зазвичай закінчувалась нічна зміна санітарів.

Сама його поява втихомирила Бемоля та вклала до ліжка на-супленого велетня. Фідель скористався з паузи й вивітрився з палати повз худу постать санітара, доки той спокійним, дещо притишеним голосом, який змушував пацієнтів насторожуватися, сповістив про ранкові процедури:

— Зараз будуть укольчики, тож наготуйте п'яті точки.

Ніхто з пацієнтів не спішив виконувати наказ санітара, який не мав особливого бажання затримуватись у цьому відділенні, тому на допомогу він закликав медсестру.

— Космети... Тьху ти, — вилаявся про себе санітар і, сплюнувши, поправився. — Свето, ну де ти там?! — гаркнув Чахлий у коридор, з якого вже лунало тупотіння підборів.

Чахлий завмер, чекаючи на колегу, що вже входила в тринадцяту палату з тацею, переповненою шприцами й різноманітними пігулками. Пацієнти закам'яніли теж. Щоденне явлення цієї медсестри супроводжували фурор та інтрига для кожного чоловіка. Річ у тім, що дівчина марила заміжжям, яке чомусь до тридцяти трьох так і не відбулося в її житті. Вікова планка підняла дамоклів меч над її головою, з кожним роком прирікаючи свою жертву на самотнє існування. Переймаючись